

บทนำ

ความเป็นมา

ธวัช ปุณอินทก ให้ความหมายภูมิปัญญาว่าหมายถึงสติปัญญา
สะสมอันเป็นพื้นฐานความรอบรู้ของปวงชนในสังคมโดยสังคมนั้น และสังคมนั้น
ยอมรับรู้ เชื้อถือเข้าใจร่วมกัน และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ฉะนั้นภูมิปัญญา
เสมือนแม่บทในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิต ระเบียบ
ปฏิบัติ อันเป็นผลทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมนั้น ๆ ด้วย

เสน่ห์ จามริก ให้ความเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาว่า ภูมิปัญญานั้นนอกจากจะเป็นเรื่องของพื้นฐานภูมิธรรมชาติเดิมแล้ว ยังหมายถึงศักยภาพ
ในการประสานความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ด้วย ซึ่งเอื้อให้เกิดทางเลือกใหม่ที่
มีลักษณะสากลและลักษณะเฉพาะของตนเอง

จากคำนิยามของภูมิปัญญาข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า

๑. ไม่มีผู้ใดมีอิทธิพลในการกำหนดภูมิปัญญาของสังคมได้ ถ้า
ไม่สอดคล้องกับจริยธรรมของสังคมนั้น
๒. ภูมิปัญญานั้นย่อมมีลักษณะเป็นสากลและเฉพาะตัว
๓. ภูมิปัญญานั้น คือการประสานความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิด
ประโยชน์มากยิ่งขึ้น นั่นคือภูมิปัญญาของยุคหนึ่งย่อม
เปลี่ยนไปตามความรู้ของสังคมอีกยุค หนึ่งได้

การศึกษาวงมีปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านล้านนาและ
สิบสองปันนาเป็นแง่มุมที่สำคัญในการเข้าใจวิถีชีวิตของคนทั้งสองกลุ่มเพราะ
เพลงพื้นบ้านเป็นกลไกทางวัฒนธรรมอันหนึ่งในการอบรมระเบียบสังคม
(Socialization) คนในทุกวัฒนธรรมใช้เพลงพื้นบ้านหรือดนตรีในการอบรมสั่ง
สอนสมาชิกในสังคม การศึกษาค้นคว้าวงปัญญาเพลงพื้นบ้านล้านนาและ
สิบสองปันนาในเชิงเปรียบเทียบ จึงน่าเป็นตัวชี้ความสัมพันธ์และความใกล้ชิด
ทางวัฒนธรรมที่เหมือนกันได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านของล้านนาใน ๔ จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่
เชียงราย น่าน และแม่ฮ่องสอน
๒. เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านของสิบสองปันนา
๓. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนล้านนากับสิบสองปันนาที่มี
ผลกับเพลงพื้นบ้านและดนตรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

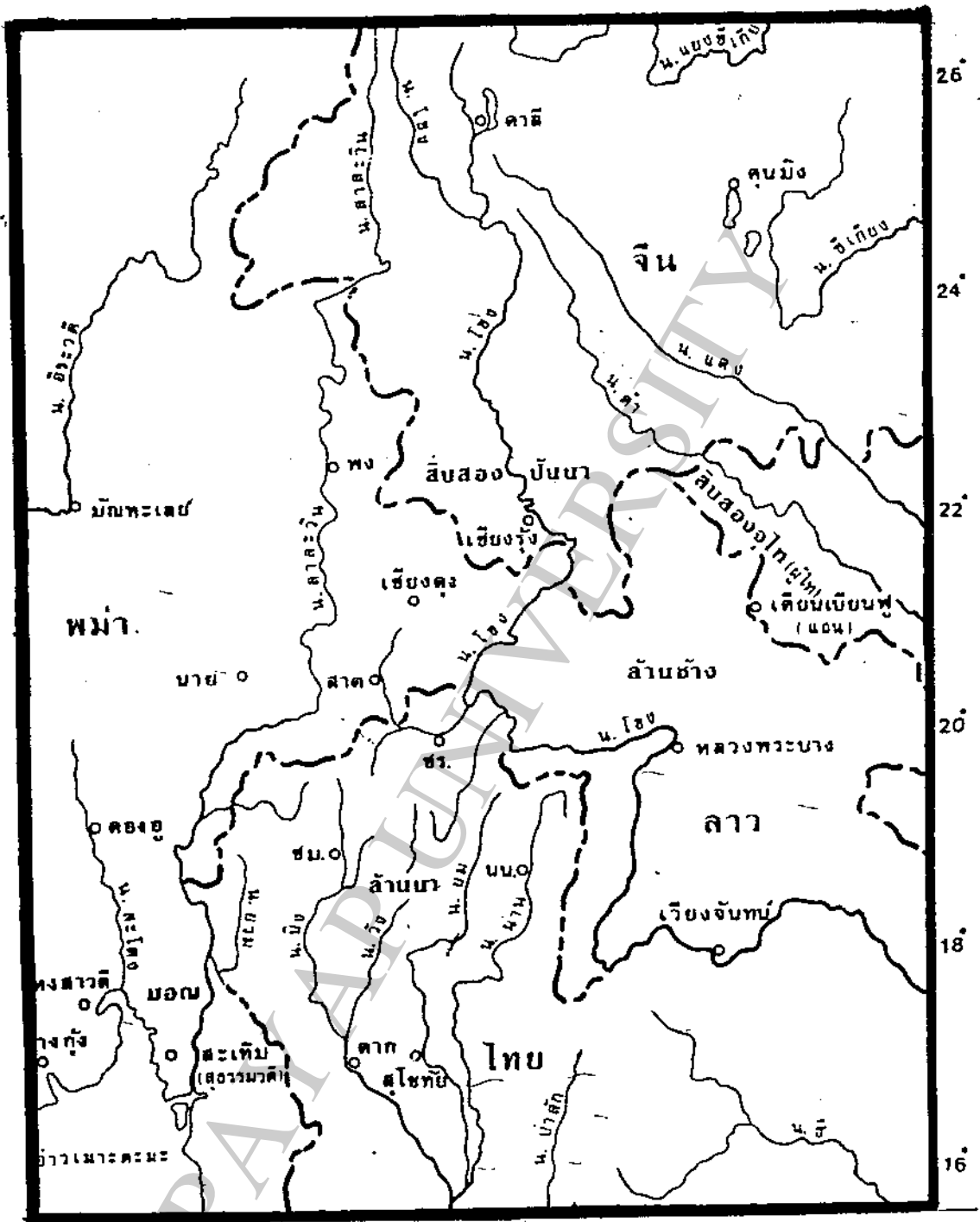
๑. ทำให้มีการรวบรวมลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้านและ
เครื่องดนตรีของล้านนากับสิบสองปันนา
๒. ทำให้ทราบบริบทของเพลงพื้นบ้านล้านนาและสิบสองปันนา มี
ความสำคัญหรือมีส่วนในการจัดระเบียบสังคม
๓. ทำให้ทราบความสัมพันธ์และความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมระหว่าง
ล้านนากับสิบสองปันนา
๔. ทำให้เห็นถึงความแตกต่างและคล้ายคลึงของเพลงพื้นบ้านล้านนา
กับสิบสองปันนา

ขอบเขตของการวิจัย

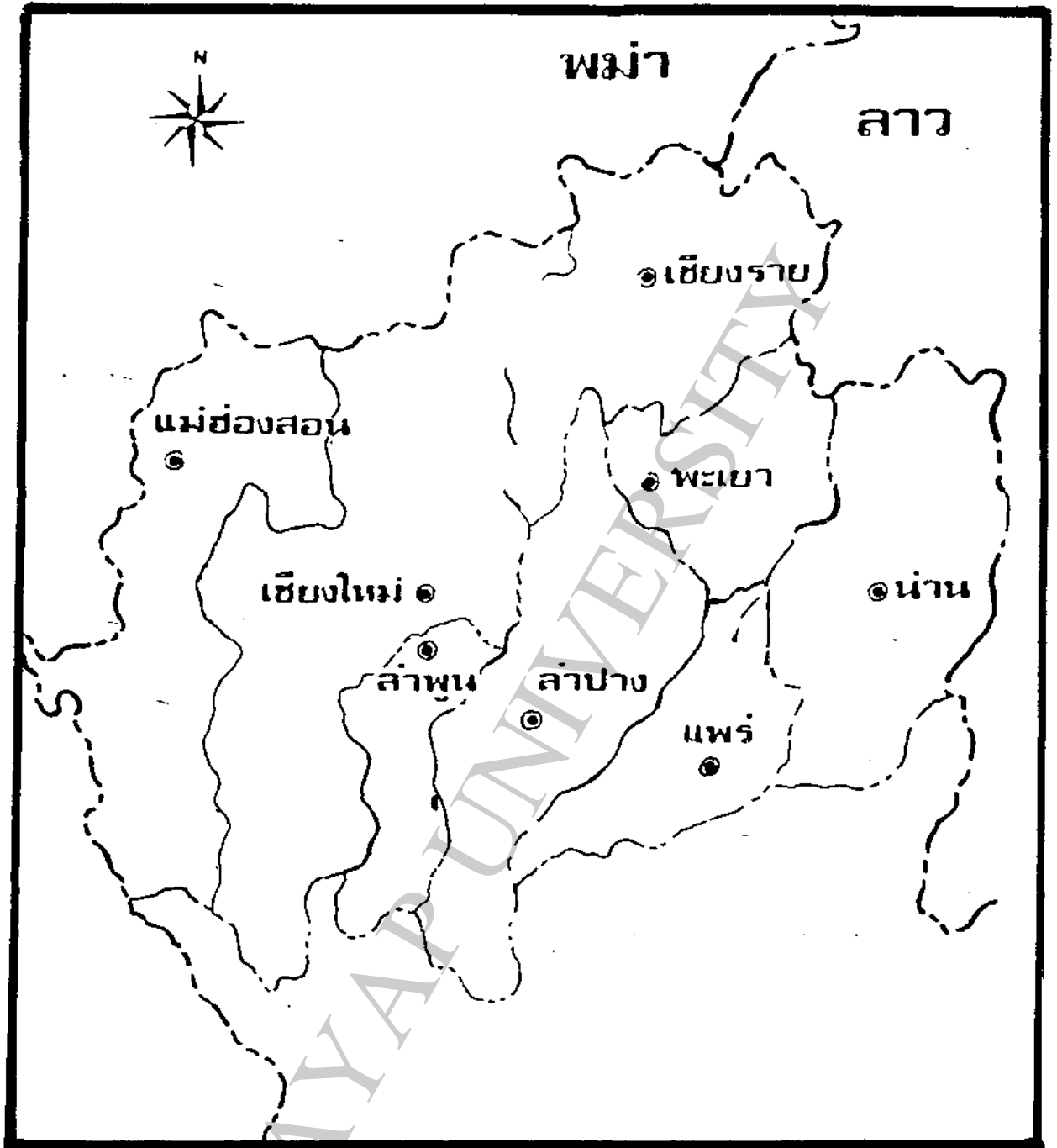
๑. ศึกษาลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้านและเครื่องดนตรี
๒. ศึกษาบทบาทของความเชื่อต่าง ๆ กับเพลงพื้นบ้านและดนตรี
๓. ศึกษาประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ กับเพลงพื้นบ้านและดนตรี
๔. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้านและเครื่องดนตรีของล้านนากับสิบสองปันนา
๕. ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านและดนตรีของล้านนากับสิบสองปันนาที่มีต่อสังคม
๖. ศึกษาวิวัฒนาการของเพลงพื้นบ้านและดนตรีของล้านนากับสิบสองปันนา

วิธีการในการศึกษา

วิธีการศึกษาประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร หนังสือ ในห้องสมุดและการออกเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ ๔ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน และแม่ฮ่องสอน ในส่วนของพื้นที่เขตล้านนาไม่เก็บทั้ง ๔ จังหวัด เนื่องจากจังหวัดที่เหลือ คือ ลำพูน ลำปาง แพร่ และพะเยานั้น มีลักษณะของเพลงพื้นบ้านเหมือนกับใน ๓ จังหวัดที่กล่าวมาข้างต้น ยกเว้นจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีลักษณะของเพลงพื้นบ้านและดนตรีต่างออกไปจากจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากได้รับอิทธิพลของเพลงพื้นบ้านของชาวไทยใหญ่ในพม่า ใช้เวลาในการออกภาคสนามสำหรับสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ๖๐ วัน จากนักดนตรีพื้นบ้าน ช่างฆ้อง และชาวบ้านทั่วไป สำหรับในพื้นที่เขตสิบสองปันนานั้น ได้เก็บข้อมูลภาคสนามที่เมืองเชียงรุ่ง เมืองฮ่า เมืองไฮ เมืองฮุน โดยการสัมภาษณ์ช่างขับ ช่างเป่า ช่างตีตึง นักวิจัย และ อดีตหัวหน้าผู้คุมช่างขับในสิบสองปันนาใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ๒๕ วัน วิเคราะห์เปรียบเทียบหาความคล้ายคลึง หรือความแตกต่าง โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา

แผนที่ ๑ : ดินแดนรอบล้านนา
 มาตราส่วน ๑ : ๖ ล้าน
 ที่มา : นวตศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์
 ชุมชนโบราณในเขตล้านนา (เชียงใหม่ : ภาควิชาภูมิศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ๒๕๒๘
 หน้า ๑๑ อัปเดตสำเนา

ปัจจุบัน

มาตราส่วน ๑ : ๕,๐๐๐,๐๐๐

ที่มา : นวดศิริ วงศ์ทางสวัสดิ์

ชุมชนโบราณในเขตล้านนา หน้า ๔

อ้างจากแผนที่แสดงทรัพยากรของประเทศไทย

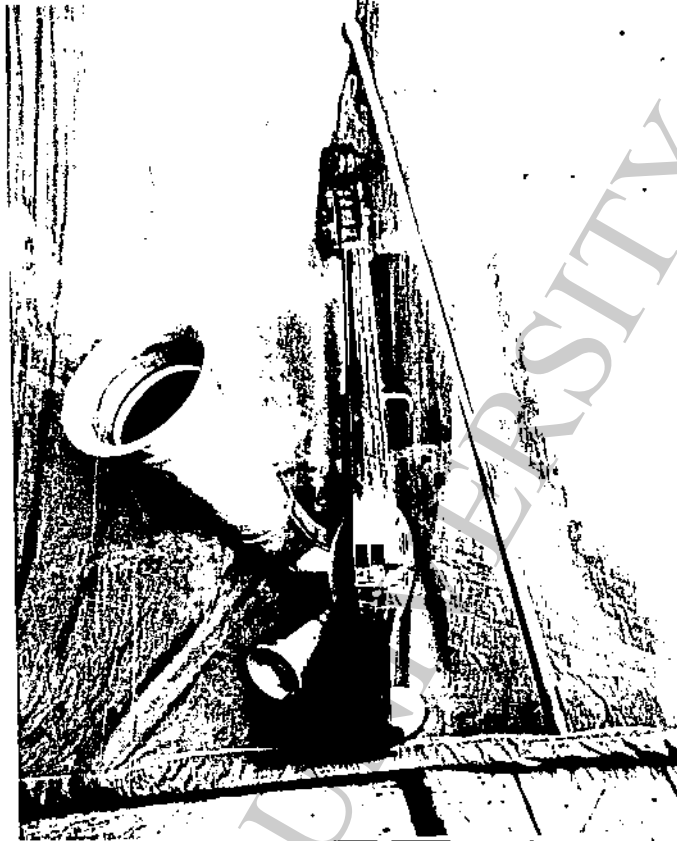
กรมแผนที่ทหาร พ.ศ. ๒๕๑๕

ชอของจังหวัดน่านใช้สล้อและชิงประกอบ

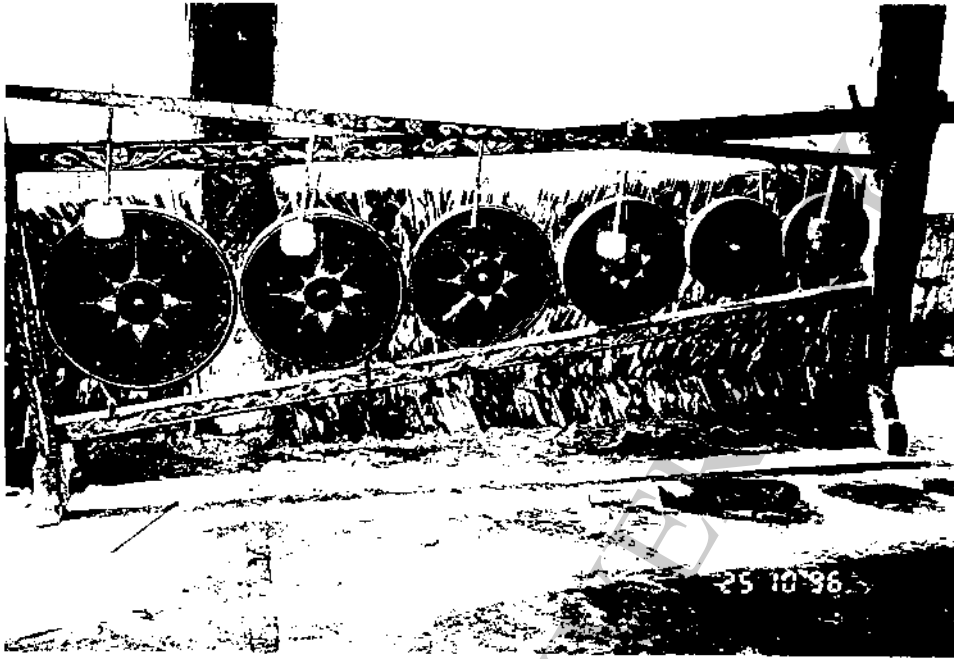
พื่อนมีเม็ง
จังหวัด
เชียงใหม่ใช้
เครื่องดนตรี
วง "ปาด"

ไวโอลินฮอนของชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

หม้องชุดของชาวไทยใหญ่ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ห้องราวของสิบสองปันนา

ชับลื้อกับปี่ของสิบสองปันนา

พื่อนนางนกโดยใช้กลองเค้-ล่า และม้องบรรเลงประกอบ